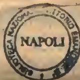
ANTIQVÆ INSCRIPTIONIS,

QVA L. SCIPIONIS BARBATI F. EXPRESSVM

est elogium, Explanatio.

PARISIIS,

M. DCXVII.

PARADIGMA INSCRIPTIONIS.

HONCOINO·PLOIRVME·COSENTIONT·R
DVONORO·OPTVMO·FVISE·VIRO
LVCIOM·SCIPIONE·FILIOS·BARBATI
CONSOL·CENSOR·AIDILIS·HIC·FVET·A
HEC·CEPIT·CORSICA·ALERIAQVE·VRBE
DEDET·TEMPESTATEBVS·AIDE·MERETO

Incisa est in Lapide longo palmos V. uncias IV. lato palm. II. unc. X. hac fere forma & inaequalitate characterum: nisi quod eos sculptor, ob tabellae angustias, pene sibi cohaerentes pressius finxit, cum in Lapide contra laxioribus spatiis distinguantur.

ANTIQVÆ INSCRIPTIONIS, QVA L. SCIPIONIS BARBATI F. EXPRESSVM est elogium, Explanatio.

EFFOSSA est altero abhinc anno Romæ ad portam Capenam hæc Inſcriptio. quæ quod interpretem fortaſſe nacta non ſit, hactenus neglecta & ſine honore iacuit : à nonnullis etiam, quos merito rideas, barbati ſequiorisque ſæculi ſuſpicione damnata eſt. Mihi vero, niſi mea me fallit coniectura, egregium hoc monumentum, nulli omnium quæ Romæ ſunt vetuſtate concedere, atque inter præcipua memorabile videtur. Quod vt tute, Lector, mecum ſentias, vbi ſinceram eius ſententiam expreſſero, res ipſa, vt ſpero, perſuadebit. Sic enim legendam cenſeo.

1. *Hunc vnum plurimi conſentiunt Romæ*

Bonorum optimum fuisse virum
Lucium Scipionem. Filius Barbati
Consul, Censor, Aedilis hic fuit.
Hic cepit Corsicam, Aleriamque vrbem,
Dedit Tempestatibus ædem merito.

Nunc ergo suam ipsa, vt vides, prodit ætatem. Nam cum L. Sipionem, cuius elogium continet, Barbati filium vocet; Barbatum autem in Scipionum familia vnicum sciamus fuisse Cornelium Scipionem Barbatum, qui anno v. c. CDLVII. comitia Consulum creandorum causa Dictator habuit, & anno insequente Pontifex Max. ædem Concordiæ, Liuio teste, dedicauit: reliquum est, vt ad proxima omnino tempora Inscriptionem hanc referamus; atque adeo Duiliana ipsa, quæ vetustatis nomine præ omnibus hodie celebratur (si tamen hæc vere illa est antiqua, & non alia potius interpolata, priorisque loco, vt fama est, à posteris restituta) nihilo recentiorem esse fateamur. cum Duilij victoria naualis, cuius honori columna illa rostrata posita est, in annum inciderit ab v. c. CDXCIII. quem annum qui excepit, is L. Scipionem Consulem vidit, & res ab eo in Corsica gestas, quæ hoc elogio commemorantur.

lib. 9.

Iam æuo illi, hoc est prisco & antiquo sæculo, congruere obsoletam vocum literarúmque formam, quæ tota cernitur Inscriptione, quis neget? Quanquam vox quidem in ea nulla est, si Duonum excipias, quæ Latina prorsus & vsitata

non ſit. Duonum autem pro Bono ab antiquis dici ſolitum auctor eſt Feſtus, apud quem etiam in Topper, Duona ad naues portare vetus ſcriptor ait, pro eo quod eſt Bona portare; & in Carmine Saliari Duonus ceruſes, vt Grammatici exponunt, Bonus eſt creator. Hac igitur voce dempta, reliquæ omnes vulgo notæ ſunt, ſed à communi tamen vſu remotæ, vel orthographię diſſimilitudine, vel inepto, vt videtur, diſcrepantium caſuum nexu & coniunctione, vel denique inuſitata duarum maxime literarum forma & charactere. Ceterum hæc omnia, vt oſtendam, non exoticam barbariem, ſed Romanam vetuſtatem illam redolent, quam dixi.

Atque vt hinc potiſſimum exordiar, L iſtud vncinatum, & P ad ΓΙ Græcorum inſtar ſemiclauſum, in alijs etiam eiuſdem æui monimentis, nummis ſcilicet, tabuliſque æreis videre eſt; & à nobis ipſis vtriuſque olim exemplum in Priuernatis lapidis fragmento, in quo APPIOS CONSOL inſcriptus legebatur, animaduerſum meminimus. Rurſū quod O pro V paſſim exhibet in HONC, COSENTIONT, LVCIOM, & alijs, non opificis errore vel inſcitia, ſed ex eo prorſus veterum more factum eſt, quo hæc inuicem, Fabio teſte, permutabant, vt Hecoba, NOTRIX, *lib. 1. cap. 4* & Dederont, Probaueront. Eodémque modo quia pro V longa nunc OI nunc OE vſurpabant; hinc eſt quod OINO pro VNO ſcriptum eſt, &

PLOIRVME pro plurume, ſicut in alia Inſcriptione Alatrina coirauit pro curauit, & in Siliorum plebiſcito apud Feſtum oetier pro vtier. At vero V contra I loco ſcribere, vt PLOIRVME, OPTVMO, vſque adeo Romæ ab antiqua conſuetudine inoleuerat, vt quod Optimus, Maximus, mediam I literã, quæ veteribus V fuerat, acceperint, C. primum Cæſaris inſcriptione factum ferant. Ita quod E ſimiliter I quoque locũ occupat in PLOIRVME, FVET, DEDET, TEMPESTATEBVS, & MERETO, priſcæ itidem vetuſtatis eſt indicium, vel Duilianæ columnæ argumento, in qua Exemet pro Exemit & Cepet pro Cepit, aliaq. id genus viſuntur: & Inſcriptionis eiuſdem Alatrinæ, in qua hæc inter alia ita ſcripta ſunt, OBHAS RES SENATVS FILIO STIPENDIA MERETA ESE IOVSIT. Quibus in verbis, aliud præterea extat in ESE & IOVSIT antiquæ ſcripturæ veſtigium, quod & in hac quoque noſtra in FVISE, & in Duiliana inſcriptione in CLASES impreſſum eſt; cum ſimplici S hæc omnia ſcribantur, quæ gemina ſolemus. quia ſemiuocales, vt idem Fabius obſeruat, non geminare diu fuit vetuſtiſſimi moris. Denique eiuſ- *lib. 1. cap. 7* dem omnia notæ comperies, ſi cetera perſequare. Nam nihil eſt omnino, ſeu literarum formam ſpectes, ſeu variam illarum inter ſe permutationem, quod temere aut caſu poſitum, & ab illo quem dixi priſcæ antiquitatis fonte ductum non ſit. Reſtat vt de verborum nexu &

iunctura dicamus: in quo vereor ne difficilius sit persuadere.

Quis enim Romæ vnquam ita locutos putet, Lucium Scipione, cepit Corsica, dedit æde? aut quis cetera fere omnia, quæ ad eum modum vix cohærent, Latinæ linguæ legibus aduersari & solœcismis scatere non censeat? Verum hîc tu mihi, Lector, paulisper, vt ait ille, sustine patientiam, & vide, num quod vitio errorique imputas, tribuendum sit potius vetustati. Quid enim? an contra Grammaticæ leges scriptũ dici potest, quod eius artis vsum & leges omnes antecessit? Grammatica olim Romæ, vt Suetonius Tranquillus testatur, ne in vsu quidem erat; rudi scilicet ac bellicosa gente armis potius quam liberalibus disciplinis vacante: primusque vt idem opinatur, eius artis studium in vrbem intulit Crates Mallotes, Attali regis legatus, inter secundum & tertium bellum Punicum, hoc est annis post Scipionem Barbatum supra centum & viginti. Ante id tempus, Grammaticæ regulis nondum constitutis, vna Romę loquendi scribendíque lex erat populi consuetudo. Quæ quoniam continuo in motu varia erat, & subinde mutabatur; ita Romanæ tum linguæ magnas fięri necesse fuit mutationes: mirum vt proinde non sit, vel Saliorum carmina vix tandem Sacerdotibus suis satis intellecta fuisse; quod Fabius affirmat; vel Polybij ætate, vt ipsemet narrat libro tertio, ægre etiam ab antiquitatis peritissi-

lib. de illust. Gramat.

mis potuiſſe explicari verba fœderis, quod Romani primum cum Carthaginienſibus poſt exactos reges pepigerant. Non ergo, ſi quid eſt in iſta Inſcriptione, quod aures noſtras accuratis Grammaticorũ præceptionibus aſſuetas offendat, id tanquam à recte loquendi ſcribendíque legibus abhorrens illico damnandum eſt. ſed illius potius ætatis agnoſcenda conditio, quæ nullis adhuc erudita magiſtris, cum ſcriptores nondum vllos haberet, quorum exempla ſectaretur, in primis quodammodo linguæ ſuæ cunabulis balbutiebat. Poſthæc enim ſecuta eſt artis diſciplina, elegantiſſimorúmque auctorum imitatio, quæ rudem linguam perpoliuit, breuique ad eam perfectionis dignitatem perduxit, quæ florente republica viguit, ſtetitque quandiu Romana res ſtetit. tum exinde cum imperio ipſo ſenſim deflexit: & quod in ædificijs, ceteríſque rebus accidere ſolet, per eoſdem gradus & incrementa, quibus adoleuerat, reuocata, priſtinam rurſus ad infantiam, balbutiémque redacta eſt.

Atque hæc quidem ita diſſerui, quaſi in confeſſo eſſet, Latinitatis leges neque in hac Inſcriptione ſeruatas, neque illo ſæculo eas fuiſſe, quæ poſtea fuerunt. Quid ſi contrà nihil in ea eſſe contendamus, quod Grammaticorum placitis repugnet, totamq. iſtam, quæ admirationem parit, vitioſæ orationis ſpeciem, ab eadem ipſa, quam in ceteris oſtendimus, pronuntiandi ſcribendíantiqua

que antiqua consuetudine natam esse? Enimvero si rem propius intueare, animaduertes profecto, ea, quæ in hoc genere reprehenduntur, omnia ferme vnius M. literæ defectu in extremis aliquot vocibus laborare. Hanc autem, vt exilis & obscuri, cùm dictiones claudit, soni, nec enuntiari, nec scribi olim solitam, tum maxime cùm insequentium dictionum à vocali erat initium; atque hoc more, quod Fabius itidem obseruat, DIE HANC, non, DIEM, scripsisse Censorium Catonem quis nescit? Fac igitur, quod Catonis ætate tum fiebat, cùm proximæ dictiones à vocalibus inchoabantur, id L. Scipionis rudiore adhuc æuo fieri consuesse, qualecumque illarum esset initium: atque ita, vbi M. litera in eius elogio expressa non est, expressam puta; vt OINOM, DVONOROM, OPTVMOM, VIROM, legas, & L. SCIPIONEM, itemque CEPIT CORSICAM, ALERIAMQVE VRBEM, & DEDET AIDEM: iam salua, atque integra erunt omnia; nullæ paraptoses, nulla vocum absona connexio, nihil denique quod Criticorum amussim censurámque reformidet. *lib. 9. cap. 4.*

Sed de Inscriptionis verbis, totaq. illorum compositione sat multa: nunc paucis quid illa rerum nos doceat (docet autem sane permulta) consideremus. Primum enim acceptum huic ferant necesse est Romanæ historiæ studiosi, quòd Scipioni Barbato filium fuisse docet, cùm Barbati filium ij, qui Romanorum stem-

mata deſcribunt, nullum prodant. Nos verò huius admonitu L. Scipionem, non illum ſanè, qui anno CDLV. Conſul factus, in Hetruria, vt
lib. 10. Liuius narrat, non in Corſica rem geſſit; ſed alterum anni CDXCIV. Conſulem, Barbato patre natum didicimus. Hic enim eſt, quem de Corſis, Sardiſque, & Pœnis proximo poſt anno triumphaſſe notant tabulæ Capitolinæ, cuiuſque in Corſica victoriæ in Epitome Liuiana, & apud Florum, Eutropium, Oroſium, & alios crebra eſt mentio. Ac ne quis ambiguo locus eſſet, Ale-
Lib. 3. cap. 6 riam quoq. claram olim eius Inſulæ vrbem, Sullana poſthæc, vt Plinius ſcribit, colonia nobilitatam, à Scipione captam tum fuiſſe, Zonaras, vel Dio potius apud Zonaram teſtatur: etſi pro Aleria Valeriam vocat; ſed mendoſi codicis vitium, vt hoc illi etiam inter cætera debeamus, corrigit Inſcriptio. Et quamquam diſſimulandum non eſt, L. Scipionem hunc, qui de Corſis triumphum egit, Lucii filium in Faſtis appellari, Scipionem autem Barbatum à Liuio Publium dici, non Lucium: nemo tamen eſt, qui non intelligat facilius fuiſſe, vt vel in tabulas Capitolinas, vel in Liuij codicem error irreperet, quàm vt Inſcriptionis huius, quæ L. Scipionem Barbati filium facit, in dubium vocari fides queat.

Quale porro eſt, quod eadem L. Scipionis Cenſuram (vt de Aedilitate nihil dicam) commemorans, ſimul nos quomodo reſtitui Capitolinæ tabulæ debeant, admonet, docetque C. Duilij

anno CDCXCV. in Censura collegam Lucium hunc Scipionem fuisse, quem exesæ tabulæ tribus tantum extremis literis designant? Scio aliter doctissimo viro, & Romanæ historiæ peritissimo, visum Onufrio Panuinio, qui Cn. Scipionem Asinam. suspicatus est. At vero assentiri ne possim facit, partim quod L. Scipionis censuræ locus in Fastis nullus erit, nisi hic concedatur; partim quod si Cn. Scipio Censor cum Duilio fuisset, vt placet Onufrio, prælatus illi haud dubiè in Fastis esset, cùm prior quoque in Consulatu, quem biennio antè vna gessit, nominetur. Lucius autem noster cur Duilio in Censura postponatur, in promptu causa est, quod Consul quoq. post illum fuisset. Quare supplere sine fuco ex Inscriptione nostra licet, quod in tabulis Capitolinis eo loco desideratur. De Tempestatum autem æde quid dicam? siue illa est ædes Tempestatis, quam P. Victor in prima vrbis regione, cui à porta Capena nomen, locat, siue alia vspiam ab hac diuersa, quod mihi ægrè persuaserim, quis nisi in hoc lapide legeretur, non eius ædis conditorem ignoraret? Causam quidem cur Tempestati data sit ædes, exortam in mari Corsico tempestatem fuisse significat Ouidius, nec obscuri eius sunt versus è VI. Fastorum.

Te quoque, Tempestas, meritam delubra fatemur,
Cùm penè est Corsis obruta classis aquis.

Sed quam multos hæc ipsa Corsicæ procellæ

commemoratio, dum afflictæ classis ductorem, ædisque auctorem quærunt, in errorem induxit? Nam fuere qui ad Claudium Neronem anni DLI.
lib. 30. Consulem, cuius atrox & naufragio proxima tempestas à Liuio describitur, referendum censerent: alij rursum Marcello, alij Metello, friuolis omnes ducti rationibus tribui maluerunt. quibus nimirum si elogium hoc legere licuisset, nunquam dubitassent, quin ex illius verbis petenda esset Ouidianorum versuum interpretatio.

Et tot igitur hisce nominibus in lucem prodire tam illustre monimentum intererat, & ipsius in primis, cuius laudes exequitur, L. Scipionis, quem bonorum ætatis suæ virorum optimum in tenebris perpetuò iacere par profectò non erat: & tamen apud alios quidem scriptores hoc eius virtutis præconium frustra quæras; ita de illo silent omnes, cùm P. Nasicam ex eadem gente centum ferè post annis optimum virum Senatus sententia iudicatum, dignumque, qui Magnæ Matris simulacrum exciperet habitum, plurimi literis prodiderint; & in Atilij Calatini sepulcro non dissimile incisum elogium Cicero ipse in Catone non sileat, Quem plurimæ consentiunt gentes populi primarium fuisse virum.

Cuius ego Atiliani elogij quoties reminiscor, toties in mentem venit, ad L. quoque Scipionis sepulcrum pertinuisse Inscriptionem in qua versamur: vt duorum clarissimorum ciuium, ætate, honoribus, rebus gestis prope